

بررسی و مقایسه رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیتی، شادکامی و موفقیت ورزشی در ورزشکاران تیمهای ملی، ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای آذربایجان شرقی

دکتر داود قادری^۱

چکیده

به منظور بررسی و مقایسه رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیتی، شادکامی و موفقیت ورزشی در ورزشکاران تیمهای ملی، و ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای آذربایجان شرقی تعداد ۲۷ ورزشکار (شامل ۱۲ ورزشکار عضو تیم ملی، ۵۲ ورزشکار حرفه‌ای و ۶۲ ورزشکار غیر حرفه‌ای) به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. تمامی آزمودنیهای مورد نظر پرسشنامه‌های پنج عاملی شخصیت (IFF-OEN کاستا و مک کرا، ۱۹۹۱)، شادکامی (آرجبل، ۲۰۰۰) و موفقیت ورزشی (بشارت، ۱۸۳۱) را تکمیل نمودند. برای تحلیل داده‌های بدست آمده از آزمونهای آماری ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون همزمان، تحلیل واریانس یک راهه و آزمون تعقیبی شفه استفاده شد. نتایج نشان داد ورزشکاران تیم ملی و ورزشکاران حرفه‌ای از روان‌نخور خوبی کمتری نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ای برخوردارند ($P < 0,1$)، ورزشکاران تیم ملی از دو گروه دیگر برون‌گراترند و ورزشکاران حرفه‌ای هم نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ای برون‌گراترند، ورزشکاران تیم ملی از دو گروه دیگر گشوده‌تر و شادکام‌ترند و ورزشکاران حرفه‌ای هم نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ای گشوده‌تر و شادکام‌ترند ($P < 0,1$). در مورد دو عامل وظیفه‌شناسی و توافق جویی نتایج نشان داد که ورزشکاران تیم ملی نسبت به گروه ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای از وظیفه‌شناسی و توافق جویی بیشتری برخوردارند ($P < 0,1$). نتایج همچنین مشخص ساخت که در ورزشکاران تیم ملی و ورزشکاران حرفه‌ای بین عامل روان‌نخور خوبی و موفقیت ورزشی همبستگی منفی و معنی داری وجود دارد ($P < 0,05$). همچنین بین پنج عامل برون‌گرایی، گشودگی، وظیفه‌شناسی، توافق جویی و شادکامی با موفقیت ورزشی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد ($P < 0,1$). تحلیل نتایج بوسیله آزمون آماری رگرسیون همزمان نشان می‌دهد که از بین شش عامل مورد بررسی فقط دو عامل توافق جویی و وظیفه‌شناسی به طرز معنی داری پیش‌بینی کننده موفقیت ورزشی در ورزشکاران تیم ملی و ورزشکاران حرفه‌ای می‌باشند. مطالعات بیشتر در این حوزه می‌تواند داده‌های روشنگرانه‌تری را در این حوزه بدست دهد.

واژه‌های کلیدی

پنج عامل بزرگ شخصیتی، شادکامی، موفقیت ورزشی، ورزشکاران

مقدمه

روان شناسی ورزشی حوزه‌ای کاربردی و بین رشته‌ای است که هدفش کاربرد اصول علمی روان شناسی در بررسی و بهبود مسایل مربوط به ورزش است (برور، ۲۰۰۹). از حوزه‌های خیلی مهم و پرطرفدار روان شناسی که مقدار عظیمی از مطالعات این حوزه را هم به خود اختصاص داده است حیطه شخصیت است. در سال ۱۹۴۹ آلپورت (به نقل از فیست و فیست، ۲۰۰۶) یکی از اولین تعاریف نظام مند شخصیت را ارائه کرد: شخصیت سازمان پویایی درون نظامهای جسمانی، روانی افراد است که تعیین کننده سازگاری منحصر به فرد آنها با محیط است. از آن زمان دوجین‌ها از تعاریف مشابه ارائه شده است. همه این تعاریف در چند مورد اشتراک دارند: ابتدا اینکه شخصیت درونی است، بدین معنی که در درون فرد جایی دارد. دوم اینکه شخصیت به طور گسترده‌ایی نمود پیدا می‌کند، شخصیت دربرگیرنده اجزای شناختی، عاطفی، بین فردی و رفتاری است. سوم اینکه شخصیت توجیهی برای الگوهای ثابت رفتاری در طول زمان‌ها و مکان‌هاست. با استفاده از این تعاریف همه اختلالات شخصیتی می‌توانند به عنوان الگوی ویژه شخصیتی قابل درک باشند. حوزه تحقیقات شخصیتی بر شناسایی صفات اصلی که بازنماینده بلوکهای ساختمان شخصیتی هستند متمرکز شده است. از جمله این الگوهای شخصیتی می‌توان به (الگوی پنج عاملی (الگوی پنج عاملی کاستا و مک کرا، ۱۹۹۲)، الگوی روان‌پربشی، برون‌گرایی و روان‌رنجورخویی (آیزنک، ۱۹۷۷) و الگوی سه عاملی تلجن (۱۹۸۵) اشاره کرد. این الگوها برحسب تعداد، ترکیب و ابعاد اصلی شخصیت و برحسب چگونگی استخراج صفات از همدیگر متفاوت می‌باشند. الگوی پنج عاملی براساس الگوی زبانی که ادعا می‌کند مهم‌ترین صفات برای تعاملات، روابط و بقای انسانی در زبان طبیعی به عنوان واژه‌های یگانه رمزگردانی می‌شود قرار دارد (فیست و فیست، ۲۰۰۶). براساس این فرضیه محققان اصطلاحات صفتی فرهنگ لغت‌ها را به منظور مشخص کردن ابعاد عمده شخصیت فراتحلیل کرده‌اند.

الگوی پنج عاملی از مطالعات زبان انگلیسی برای مشخص کردن ابعاد مهم‌ترین کارکردهای

شخصیتی در توصیف صفات شخصیت افراد از خودشان و دیگران ریشه دارد (دیمان، ۱۹۹۰،

جان و سربو استاوا، ۱۹۹۹). این تحقیق زبانی پنج بعد گسترده را که به عنوان برونگرایی، توافق جویی، وظیفه‌شناسی، روان‌نرجورخویی، و گشودگی مشخص شده‌اند را مورد تأکید قرار می‌دهد (جان و سربو استاوا، ۱۹۹۹). برونگرایی افرادی را که برای هیجانهای مثبت و اجتماعی شدن مستعد هستند را ارزیابی می‌کند. توافق جویی، به افرادی که رویکردها و روابط بین فردی دارند متمرکز است، افرادی که در توافق جویی نمره بالایی آورند به اعتماد کردن، سراسر بودن، و همدلی کردن تمایل دارند در عوض آنهایی که نمره پایینی می‌گیرند به دستکاری، تکبر، و عدم علاقه به دیگران متمایلند. وظیفه‌شناسی به کنترل تکانه‌ها و همچنین توانایی برای برنامه ریزی کردن، سازمان دادن و کامل کردن تکالیف رفتاری مربوط می‌شود. بعد گشودگی به افراد علاقه‌مند به فرهنگ و افرادی که به فعالیتها و هیجانهای نوعاچه دارند اشاره دارد. هریک از این پنج حیطة گسترده به رویه یا اجزای زیربنایی دیگری تقسیم میشود. توجّه محققان (فرانسیس و همکاران، ۱۹۹۸، سوسیکوا و همکاران، ۲۰۰۰، مک کلوی و همکاران، ۲۰۰۳ به نقل از جارویز و ۲۰۰۶، و آیدمن، ۲۰۰۷) به خصوص در سالهای اخیر به این موضوع جلب شده است که این خصایص به چه صورت در ورزشکاران وجود دارد و این ورزشکاران در رده‌های مختلف به چه طریق از غیر ورزشکاران متمایز می‌گردند. اما این عوامل به تنهایی مدنظر محققان نبوده‌اند و متغیرهای شخصیتی مهم دیگری از جمله شادکامی بسیار در کانون توجّه محققان در این حوزه بوده است.

شادکامی، شامل ارزش‌یابی‌های شناختی و عاطفی است که افراد از وجود خود و زندگی شان به عمل می‌آورند. در طی سالهای اخیر بررسی تجربی شادکامی توسط روانشناسان و جامعه‌شناسان افزایش یافته است و روانشناسان علاقمند به حیطة روانشناسی مثبت نگر توجّه خود را بر منابع بالقوه احساس‌های مثبت نظیر احساس شادکامی معطوف کرده‌اند (سلیگمن و چیکسنت میهالی، ۲۰۰۰ به نقل از جان مارشال ریوو، ۱۳۸۵). شادکامی عبارت است از ارزش مثبتی که یک فرد برای خود قائل است (آرجیل، ۲۰۰۱). این سازه دو جنبه دارد، یکی عوامل عاطفی که نمایان گر تجربه هیجانی شادی، سرخوشی، خشنودی و سایر هیجان‌های مثبت

هستند و دیگری ارزیابی شناختی رضایت از قلمروهای مختلف زندگی که بیان گر شادکامی و بهزیستی روانی است (آرجیل، ۲۰۰۱). با وجود این، شادکامی نشانه فقدان افسردگی نیست بلکه نشان دهنده وجود شماری از حالت‌های شناختی و هیجانی مثبت است (همان).

هیجان‌های مثبت و منفی از یکدیگر متمایز هستند و فرد را برای درجه‌ای از تعامل‌های برد-باخت یا برد-برد آماده می‌سازند (سلیگمن، ۲۰۰۲، به نقل از جان مارشال ریوو، ۱۳۸۵). افراد شاد با ارزنده سازی مهارت‌های خود، بیشتر با رویدادهای مثبت همراه می‌شوند تا این که خود را با رویدادهای منفی همراه کنند. آنها در تصمیم‌گیری‌های مربوط به آینده زندگی خود بهتر عمل می‌کنند، چون از راهبردهایی نظیر جستجوی اطلاعات مرتبط با خطر-امنیت سود می‌جویند (سلیگمن، ۲۰۰۲، به نقل از جان مارشال ریوو، ۱۳۸۵). به طور کلی انسان به گونه‌ای تحول می‌یابد که برخی از موفقیت‌ها او را شاد می‌کنند و پاره‌ای دیگر، به تجربه احساس درماندگی در او منجر می‌شوند. تفاوت‌های فردی در احساس شادکامی با تفاوت‌های شخصیتی مرتبط اند؛ تفاوت‌هایی که می‌توانند ناشی از عوامل ژنتیکی باشند (باس، ۲۰۰۰)، به عبارت دیگر، شادکامی یک متغیر شخصیتی است که بر اساس نظریه آیزنک، می‌توان برای آن پایه زیست شناختی در نظر گرفت. کاستاومک کرا (۱۹۹۲) در پژوهش‌های خود دریافتند که برون‌گرایی، شادکامی و رضایت خاطر می‌توانند شادکامی فرد را در ۱۳ سال بعد پیش بینی کنند. افراد برون‌گرا با محیط اجتماعی بهتر کنار می‌آیند چرا که این ویژگی نیازمند درگیر شدن مکرر در تعامل‌های اجتماعی است. بنابراین، چنین افرادی خود را در معرض موقعیت‌هایی قرار می‌دهند که نیاز به تعامل اجتماعی آنها را ارضا می‌کند و در نتیجه شادتر می‌شود (آرجیل، ۲۰۰۱). برون‌گرای و روان‌رنجور خوبی به ترتیب افراد را به سوی تجربه رویدادهای مثبت و منفی سوق می‌دهند بنابراین اگر فرد دارای سطح بالای برون‌گرایی باشد، احتمالاً با رویدادهای مثبت بیشتر مواجه می‌شود، در نتیجه احساس شادکامی بیشتری خواهد کرد.

آنچه اهمیت این مباحث را دو چندان می‌کند کاربرد این مباحث در علوم بین رشته‌ای از

جمله روان‌شناسی ورزش است. در بحث موفقیت ورزشی که بدون شک تمامی برنامه‌های دست

اندرکاران ورزش در جهت رسیدن به آن می‌باشد دقیق‌تر شدن در این خصایص شخصیتی و نگاه کردن به آنها از دیدگاه یک عالم و محقق بسیار مفید به فایده خواهد بود.

بررسی متغیرهای شخصیتی و اهمیت آنها در موفقیت ورزشی مقوله‌ای بس مهم و کاربردی است. معتقد بودن به این مورد که ورزشکاران در سطوح مختلف (تیم ملی، حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای) از صفات شخصیتی متفاوتی برخوردارند و همین صفات در بسیاری از موارد می‌توانند پیش بینی کننده سطوح مختلف ورزشی و موفقیت ورزشی باشد امری معقول و منطقی است. مطالعات صورت پذیرفته در زمینه شخصیت نشان می‌دهد که ورزشکاران از صفات شخصیتی خاصی برخوردارند، به طور مثال آنها مستقل‌تر، اجتماعی‌تر و دارای سلامت روانی بهتری نسبت به سایرین می‌باشند (شعبانی بهار، عرفانی و هادی پور، ۱۳۸۵). در بررسی‌های انجام شده جهت تعیین ویژگیهای شخصیتی ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای مشخص شده است که ورزشکاران حرفه‌ای پرخاشگرتر، دارای اعتماد به نفس بیشتر، مستعدتر و دارای کنترل هیجانی بیشتری هستند (شعبانی بهار، عرفانی و هادی پور، ۱۳۸۵).

عاملی که بررسی متغیرهای شخصیتی مرتبط با موفقیت را ضروری‌تر می‌سازد مسأله‌ی حرفه‌ای شدن ورزشکاران است. ورزش حرفه‌ای امروز، به عنوان یک تجارت بزرگ و بین‌المللی، ناگزیر از به کارگیری فنون مدیریت علمی و حرفه‌ای است (رابینسون، ۲۰۰۳). در مسابقات، فراسوی سود تجاری، ارزش اقتصادی و تلاشی که برای اثبات شایستگیهای شخصی، ملی و بین‌المللی وجود دارند، فشار و استرس بازیکنان به نقطه اوج می‌رسد. برای مدیریت علمی و حرفه‌ای ورزش، شناسایی عوامل روان‌شناختی تأثیرگذار بر رفتار ورزشی لازم و ضروری است (ویلیامز و کران، ۲۰۰۱) با توجه به مباحث مطرح شده فوق بدیهی است که استفاده از یک الگوی جامع و جهانشمول در شناخت ویژگیهای شخصیتی ورزشکاران سطوح مختلف امری روشنگر و ارزشمند است.

بررسی ارتباط ورزش و ویژگیهای شخصیتی و مطالعه خصوصیات شخصیتی ورزشکاران سطوح مختلف ورزش از زمینه‌های پژوهش حوزه روان‌شناسی ورزش می‌باشد. پژوهش کتل

(۱۹۶۰ به نقل از رضانی نژاد ۱۳۸۱) نشان داد که سطح بالای آمادگی جسمانی، اضطراب و نوروز گرایی را کاهش می‌دهد و برون گرایی را تسهیل می‌کند. نتایج برخی از پژوهشها نیز نوروز گرایی و اضطراب پایین و برون گرایی بالای ورزشکاران به غیر ورزشکاران را برجسته می‌کند (سالیوان، ترمن، سیندیک ۱۹۸۹، هازمن ۱۹۶۹، واربرتون ۱۹۶۷ به نقل از کلارک و هریسون ۱۹۸۹). هیوز، کیس، استامفال و ایوانز (۲۰۰۳)، به نقل از کاکس (۲۰۰۷) با استفاده از فهرست پنج عامل شخصیتی NEO-FFI در ۲۸ ورزشکار مرد و ۷ ورزشکار زن در رشته ماراتون نشان دادند که این ورزشکاران نسبت به گروه غیر ورزشکار در دو عامل پذیرا بودن تجارب و برون گرایی نمره‌های بالاتری کسب کردند. ویلی و همکاران (۲۰۰۳) به بررسی ویژگیهای شخصیتی ورزشکاران رشته‌های مختلف پرداختند و به این نتیجه رسیدند که ورزشکاران رشته‌های فوتبال نسبت به رشته‌های بسکتبال، راگبی و ساکر از ثبات بیشتری برخوردارند اما از لحاظ بعد برون گرایی، ورزشکاران رشته‌های بسکتبال، راگبی و ساکر نسبت به فوتبالیستها برون گراتر بودند. فیلو و همکاران (۲۰۰۵) در تحقیقاتی با عنوان مقایسه ویژگیهای شخصیتی بین ورزشکاران سطح بالای برزیلی و غیر ورزشکاران انجام دادند، دریافته‌اند که بین ورزشکاران رشته‌های انفرادی (شنا و جودو) و رشته‌های تیمی (والیبال و بسکتبال) از لحاظ ویژگیهای شخصیتی بازداری، تحریک پذیری، پرخاشگری، خستگی پذیری، شکایت‌های جسمانی و نگرانیهای سلامتی تفاوت معنی داری وجود دارد، آنها همچنین بیان کردند که بین ورزشکاران سطح بالا و غیر ورزشکاران از لحاظ این نوع ویژگیهای شخصیتی تفاوت معنی داری مشاهده شده است. تفتی، پاکدامن و عسگری (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان «نقش ورزش و رگه‌های شخصیت در تحول روانی-اجتماعی» که در آن برای بررسی رگه‌های شخصیتی از پرسشنامه شخصیتی (NEO-FFI) استفاده شد به این نتیجه رسیدند که سطوح مولفه‌های شخصیت، به جز نوروز گرایی در ورزشکاران نسبت به غیر ورزشکاران بالاتر بود. در تحقیقی با عنوان «برون گرایی و روان رنجور خویی در ورزشکاران مماس، ورزشکاران غیر مماس و غیر ورزشکاران» که توسط مک کلیو، لمیوکس و استوت (۲۰۰۳) به انجام رسید و در آن از پرسشنامه شخصیتی آیزنگ استفاده

شده محققان به این نتیجه رسیدند که ورزشکاران به طرز معنی داری نسبت به غیر ورزشکاران در بعد روان رنجور خوبی نمرات پایین تری را کسب کردند. میزان برون گرایی در ورزشکاران و غیر ورزشکاران و ورزشکاران مماس و غیر مماس تفاوت معنی داری نداشت. البته این داده‌ها و این عدم تفاوت موجب تعجب است چون نتایج داده‌های بسیاری تفاوت معنی دار در این حیطه بدست آورده‌اند (کاکس ۲۰۰۲، وان ۱۹۹۷، گیر کالدی ۱۹۸۲ به نقل از مک کلیو، لمیوکس و استوت ۲۰۰۳). در مطالعه‌ای دیگر با عنوان «نقش نگرشهای شخصیتی در پیش بینی دراز مدت موفقیت ورزشی» آیدمان (۲۰۰۷) که در آن از پرسشنامه ۱۶ عاملی کتل استفاده شده، محقق به این نتیجه رسید شخصیت در توانایی برای موفقیت ورزشی نقش میانجی ایفاء می‌کند. به عبارتی کاربردی‌تر، آنها نقش یگانه ترکیب ارزیابی جسمانی با نیمرخ شخصیتی در پیش بینی احتمال موفقیت از رقابتهای کوچکتر به رقابتهای مهمتر را تأیید کردند.

همچنین تحقیقات متعددی نشان داده است که ورزش و تمرینات بدنی آثار مثبت بر سلامت جسمانی و روانی دارند (موران، ۲۰۰۴). فالکین و سیم (۱۹۸۱) به نقل از موران، (۲۰۰۴) اعتقاد دارند تمرینات بی هوازی عامل موثری در رفع اضطراب و افسردگی و بطور کلی ناراحتیهای روانی دارد. تری لاوی و بنتون (۱۹۹۷) آثار شرکت در فعالیتهای بدنی را بر آمادگی جسمانی و روانی افراد بررسی کرده و به این نتیجه رسیدند که شرکت در فعالیتهای جسمانی، به آمادگی قلبی و عروقی منجر میشود که این عامل با بهتر شدن سلامت روانی و خلق و خوارتباط مثبتی دارد و هر اندازه فعالیت بدنی بیشتر شود، نمرات خلق و خوی افراد بهتر می‌شود. مک کونویل (۲۰۰۳) نه فاکتور در ایجاد شادکامی و سلامت روانی مهم دانسته که یکی از آنها پرداختن به ورزش و فعالیت بدنی است.

در علم روان شناسی ورزشی توجه به عوامل پیش بینی کننده و مرتبط با موفقیت ورزشی از اهمیت شایانی برخوردار می‌باشند. عملکرد و موفقیت ورزشی تا حدود زیادی تحت تأثیر عوامل روانی قرار دارد (آنشل، ویلیامز ویلیامز، ۱۹۹۷، به نقل از بشارت، ۱۳۸۴). در رابطه با موفقیت ورزشی مطالعات معلوم ساخته‌اند که متغیرهای روان شناختی زیادی می‌توانند دخیل باشند.

به طور مثال مدی و هس (۱۹۹۲، به نقل از بشارت، ۱۳۸۴) با مطالعه سختکوشی در بازیکنان بسکتبال به این نتیجه رسیدند که ورزشکاران سختکوش، رقابت‌های ورزشی را کمتر استرس‌زا تفسیر می‌کنند و آنها را موقعیت‌های مطلوب، کنترل‌پذیر و چالش‌برانگیز می‌بینند. سپاسی، نور بخش و داودی (۱۳۸۵) بین نگرش نسبت به جایگاه مشاور روان‌شناس ورزش و موفقیت تیم‌های ورزشی رابطه مثبت و معنی‌داری بدست آورده‌اند. همچنین مطالعات دیگری بین سایر مولفه‌های روان‌شناختی از جمله عزت نفس و موفقیت ورزشی (بشارت و همکاران ۱۳۸۱)، کمال‌گرایی و موفقیت ورزشی (بشارت ۱۳۸۳)، سبک‌های مقابله با استرس و موفقیت ورزشی (بشارت ۱۳۸۳) به انجام رسیده است.

فرضیه‌ها

فرضیه کلی:

الف) پنج عامل بزرگ شخصیتی در ورزشکاران عضو تیم‌های ملی و ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای باهم تفاوت معنی‌دار دارد.

فرضیه‌های فرعی:

۱. روان‌رنجورخویی، ورزشکاران عضو تیم‌های ملی، ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای باهم تفاوت معنی‌دار دارد.
۲. برون‌گرایی، ورزشکاران عضو تیم‌های ملی، ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای باهم تفاوت معنی‌دار دارد.
۳. گشودگی، ورزشکاران عضو تیم‌های ملی، ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای باهم تفاوت معنی‌دار دارد.
۴. توافق‌جویی، ورزشکاران عضو تیم‌های ملی، ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای باهم تفاوت معنی‌دار دارد.
۵. وظیفه‌شناسی، ورزشکاران عضو تیم‌های ملی، ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای باهم

تفاوت معنی دار دارد.

۶. شادکامی ورزشکاران عضو تیمهای ملی، ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای باهم تفاوت معنی دار دارد.

ب) فرضیه کلی: بین موفقیت ورزشی ورزشکاران عضو تیمهای ملی و ورزشکاران حرفه‌ای و پنج عامل بزرگ شخصیتی و شادکامی رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی:

۱. بین موفقیت ورزشی ورزشکاران عضو تیمهای ملی و ورزشکاران حرفه‌ای با عامل شخصیتی روان رنجور خوبی رابطه معنی داری وجود دارد.

۲. بین موفقیت ورزشی ورزشکاران عضو تیمهای ملی و ورزشکاران حرفه‌ای با عامل شخصیتی برون گرایی رابطه معنی داری وجود دارد.

۳. بین موفقیت ورزشی ورزشکاران عضو تیمهای ملی و ورزشکاران حرفه‌ای با عامل شخصیتی گشودگی رابطه معنی داری وجود دارد.

۴. بین موفقیت ورزشی ورزشکاران عضو تیمهای ملی و ورزشکاران حرفه‌ای با عامل شخصیتی توافق جویی رابطه معنی داری وجود دارد.

۵. بین موفقیت ورزشی ورزشکاران عضو تیمهای ملی و ورزشکاران حرفه‌ای با عامل شخصیتی وظیفه شناسی رابطه معنی داری وجود دارد.

۶. بین موفقیت ورزشی ورزشکاران عضو تیمهای ملی و ورزشکاران حرفه‌ای با شادکامی رابطه معنی داری وجود دارد.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

طرح حاضر از چند جهت حائز اهمیت فراوان است. اولاً بررسی متغیرهای شخصیتی افراد ورزشکار که در تیم ملی عضویت دارند و افراد ورزشکار حرفه‌ای که هنوز در تیم ملی عضو نشده‌اند و همچنین افراد ورزشکار غیر حرفه‌ای و همچنین درک تفاوت وجوه شخصیتی این افراد خود

موضوع با اهمیتی است. دوم بررسی پنج عامل بزرگ شخصیتی و مقایسه آن درسه گروه یاد شده و همچنین متغیر شخصیتی شادکامی با توجه به جهان شمول بودنشان و اهمیتهایشان در وضعیت جسمانی و روانی ورزشکاران از موارد اهمیتهای تحقیق حاضر می‌باشد. مورد سوم پاسخ به سوالات ارزشمند تحقیق و رسیدن به جواب این چرانیها از دریچه ویژگیهای شخصیتی است، تفاوت در ویژگیهای شخصیتی این سه گروه به مخاطب نشان میدهد که قرار گرفتن در سطوح مختلف ورزشی (تیم ملی، حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای) اتفاقی نیست و تفاوت‌های شخصیتی تا حدی میتوانند با موفقیت ورزشی رابطه داشته باشند و آن را پیش بینی نمایند. اهمیتهای دیگر تحقیق حاضر پیش بینی موفقیت‌های ورزشی از طریق خصایص شخصیتی در دو گروه ورزشکاران تیم ملی و حرفه‌ای می‌باشد، در تحقیق حاضر میتوانیم به این نتیجه برسیم که تاچه حد موفقیت‌های ورزشی در دو گروه بوسیله متغیرهای شخصیتی یاد شده (پنج عامل بزرگ و شادکامی) قابل پیش بینی است. اهمیتهای دیگر تحقیق کار با نمونه‌های درعالیترین سطح ورزش کشور است که این کار در تحقیقات روان شناسی ورزش داخل کشور در حیطه متغیرهای مطرح شده کم سابقه و حتی بی سابقه است.

هدف تحقیق

هدف تحقیق حاضر بررسی و مقایسه رابطه بین پنج عامل بزرگ شخصیتی، شادکامی و موفقیت ورزشی در ورزشکاران تیمهای ملی، ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای آذربایجان شرقی بود.

متغیرهای تحقیق

الف) پنج عامل بزرگ شخصیتی: شخصیت دربرگیرنده یک الگوی با دوام درک کردن محیط و دیگران، برقرار کردن رابطه با آنها و فکر کردن به آنهاست. الگویی که در قالب ساخت روانی فرد تثبیت شده است (هالچین، ترجمه سید محمدی ۱۳۸۵). پنج عامل ذکر شده در تحقیقات حاضر شامل روان رنجورخویی (N)، برون گرایی (E)، پذیرش یا پذیرا بودن تجارب (O)، توافق

جویی (A) و وظیفه شناسی یا مسئولیت پذیری (C) میباشند. در تحقیق حاضر پنج عامل عمده بوسیله پرسشنامه تحقیق شخصیت NEO-FFI سنجیده خواهد شد. مشخصات کامل این پرسشنامه در قسمت ابزار خواهد آمد.

ب) شادکامی: شادکامی دربرگیرنده یک هیجان مثبت، رضایت از زندگی و نبود هیجانهای منفی از جمله افسردگی و اضطراب است (آرجیل، ۲۰۰۱). به باور آرجیل (۲۰۰۱) شادکامی و پرسشنامه آن نقطه مقابل افسردگی است. در تحقیق حاضر از سیاهه شادکامی آکسفورد که بررسی کامل آن در قسمت ابزار خواهد بود سنجیده خواهد شد.

ج) موفقیت ورزشی: موفقیت ورزشی در اساس نقطه مقابل شکست ورزشی است. برای پاسخ به این سوال که آیا ورزشکاری موفق هست یا نه ملاکهای زیادی را باید در نظر گرفت. آنچه مبرهن است برای تعیین این متغیر در ورزشکاران و اینکه آنها موفق هستند یا نه، مربیان بهترین منبع اطلاعاتی هستند و این به این خاطر است که آنها ملاکهای زیادی را در نظر میگیرند و سوگیری ندارند. در پژوهش حاضر از مقیاس موفقیت ورزشی ساخته شده توسط بشارت (۱۳۸۱) استفاده خواهد شد.

د) ورزشکاران عضو تیم ملی: شامل آن دسته از ورزشکاران می باشد که در زمان اجرای پرسشنامه ها در تیم ملی عضویت دارند و یادر آخرین بازی تیم ملی عضویت داشته اند.

ه) ورزشکاران حرفه ای: شامل آن دسته از ورزشکاران می باشد که زمان اجرای پرسشنامه ها در تیم ملی عضویت ندارند ولی زندگی مالی و اقتصادی آنها منوط به فعالیت ورزشی آنها می باشد.

و) ورزشکاران غیر حرفه ای: شامل آن دسته از ورزشکاران است که اگرچه به طور مرتب هر روز یا چند روز در هفته مشغول ورزشند اما زندگی مالی و اقتصادی آنها منوط به فعالیت ورزشی آنها نمی باشد.

لازم بذکر است که ورزشکاران مذکور در ورزشهای انفرادی و نه گروهی مشغول به فعالیت

طرح تحقیق

مطالعه حاضر از نوع توصیفی و علی-مقایسه‌ای است. مطالعه حاضر در سطح بررسی داده‌ها و برآورد همبستگی آنها توصیفی و در سطوح بررسی تفاوتها و برآورد آنها علی-مقایسه‌ای است. در مطالعه حاضر از سه پرسشنامه NEO-FFI برای سنجش پنج عامل بزرگ شخصیتی، سیاهه شادکامی آکسفورد و مقیاس موفقیت ورزشی استفاده میشود. گروه ورزشکاران عضو تیمهای ملی و حرفه‌ای هر سه پرسشنامه را تکمیل کردند ولی گروه ورزشکاران غیر حرفه‌ای فقط پرسشنامه NEO-FFI و سیاهه شادکامی آکسفورد را تکمیل کردند. آزمودنیها جهت مقایسه و کنترل متغیرهای مزاحم از نظر سنی، وضعیت اقتصادی-اجتماعی، سطح سواد، محل تولد و قومیت همگن شدند، اجرای پرسشنامه در محل فعالیتهای ورزشی سه گروه صورت پذیرفت.

جامعه آماری، حجم نمونه، روش نمونه گیری

جامعه مورد نظر شامل تمامی ورزشکاران مرد عضو تیم ملی، حرفه‌ای غیر عضو در تیم ملی و غیر حرفه‌ای ورزشهای انفرادی در تمامی رشته‌های ورزشی استان آذربایجان شرقی در سال اجرای پرسشنامه‌ها می‌باشد. از جامعه مورد نظر برای هر سطح ورزش در هر گروه اعضای نمونه به شیوه نمونه در دسترس انتخاب شدند، که حجم نمونه با ۷۲ نفر (۲۱ عضو تیم ملی، ۲۵ نفر ورزشکار حرفه‌ای و ۲۶ نفر ورزشکار غیر حرفه‌ای) برابر می‌باشد.

همانطور که عنوان شد از جامعه مذکور و به صورت نمونه در دسترس برای گروههای مورد نظر در سه سطح ورزشکاران تیم ملی، ورزشکاران حرفه‌ای، و ورزشکاران غیر حرفه‌ای ۷۲ نفر نمونه انتخاب شدند. بدین علت از نمونه در دسترس در نمونه گیری استفاده شده است که امکان انتخاب تصادفی در بین ورزشکاران سطوح مختلف با توجه به شرایطی که این ورزشکاران دارند و مشکلات زیادی که حتی در انتخاب نمونه در دسترس وجود دارد می‌باشد. همچنان که در قسمت متغیرها هم بدان اشاره شد اعضای نمونه در چند سطح براساس سن، وضعیت اجتماعی-اقتصادی، سطح سواد، محل سکونت و قومیت همگن شدند، لازم به ذکر است که

نمونه انتخابی از ورزشکاران رشته‌های انفرادی در تمامی رشته‌های ورزشی می‌باشد که در زمان اجرای پرسشنامه شرایط نمونه برای تحقیق حاضر را دارا می‌باشند. نمونه موردنظر از سه شهرستان استان آذربایجان شرقی شامل تبریز، بناب و سراب انتخاب شدند، تبریز به علت داشتن ورزشکاران زیاد به خصوص در سطح ملی و حرفه‌ای انتخاب شده است. جهت انتخاب نمونه بعد از مشخص شدن این مورد که در شهرستانهای یاد شده کدامیک از ورزشکاران در تیم ملی عضویت دارند پرسشنامه‌های مذکور بعد از اخذ مجوزهای لازم بر روی آندسته از ورزشکاران و مربیان ورزشکارانی اجرا شد که به محققان اجازه اجرا میدادند، در مرحله بعدی در سطح ورزشکاران حرفه‌ای افرادی انتخاب شدند که همگن با نمونه مورد بررسی از ورزشکاران تیم ملی بودند، و در نهایت همین مورد در مورد ورزشکاران غیر حرفه‌ای اعمال گردیده است.

ابزار گرد آوری داده ها

الف) پرسشنامه شخصیتی (NEO-FFI): زیر بنای نظری این پرسشنامه به نظریه پنج عامل شخصیت که به پنج عامل بزرگ نیز معروف است، بر میگردد. این نظریه توسط روان شناسان آمریکایی کاستا و مک کرا (۱۹۹۲) در اواخر دهه ۸۰ میلادی که در اوایل دهه ۹۰ مورد تجدید نظر قرار گرفت ارائه گردید. پنج عامل عمده عبارتند از:

روان رنجورخویی: که خود شامل ایجاد اضطراب، خصومت، خشم، افسردگی، خودآگاهی و زودانگیختگی می‌باشد.

برون گرایی: که شامل خون گرمی، اجتماعی بودن، جرات ورزی، هیجان طلبی و هیجانات مثبت می‌باشد.

گشودگی: که شامل تخیلات، زیباییها، احساسات، اعمال، تفکرات و ارزشهاست.

توافق جویی: که شامل قابلیت اعتماد، درستکاری، نوع دوستی، پذیرش، تواضع و خوش فکری است.

مسئولیت پذیری: که خود شامل کفایت، نظم، وظیفه شناسی، پیشرفت، تلاش، خود نظمی

و ژرف اندیشی است. در سه مرحله ساخت و تجدید نظر آزمون، کاستا و مک کرا (۱۹۹۲) این پرسشنامه را تنظیم کردند. در این پرسشنامه هر بعد با شش جنبه تبیین میشود و برای هر جنبه هشت سوال مطرح میشود. بنابراین این فرم دارای ۲۴۰ ماده می‌باشد. (یعنی ۵ عامل \times ۶ بعد \times ۸ ماده) پاسخنامه آزمون دارای قسمتی است که آزمودنی مشخصات فردی خود را در آن ثبت میکند، همچنین در قسمت پایین پاسخنامه سه سوال مربوط به امتیاز آزمون قرار داده شده است که آزمودنی بعد از خاتمه آزمون آنها را جواب میدهد آزمودنی در واکنش به هر جمله از ۲۴۰ عبارت آزمون یکی از گزینه های: الف) کاملاً قبول ب) قبول ج) خنثی د) رد ه) کاملاً رد را انتخاب مینماید. پرسشنامه از اعتبار و روایی بالایی برخوردار است و اعتبار جهانی دارد. ضریب آلفای کرونباخ برای مقیاسهای منفرد بین ۵۶٪ و ۱۸٪ در نوسان بوده است. این مقادیر برای مقیاسهایی که هر یک فقط هشت عبارت دارد مقادیر قابل قبول می‌باشد همین فرایند در مورد نمونه‌های دیگر (نمونه زن و مرد، نمونه دانشجو و نمونه بالینی) با تشابهات بسیار نزدیک مشاهده شده است (مک کرا و کاستا ۱۹۹۰). گروسی (۱۳۸۰) هم در بررسی یک نمونه ایرانی به تعداد ۵۰۲ نفر به نتایج مشابه رسیده است. پایایی با آزمون مجدد با ضریب همبستگی ۵۹٪ تا ۹۲٪ در دو بار را نشان میدهد. ثبات برای شاخصهای روان رنجور خویی، برون گرایی، گشودگی به ترتیب با ۸۷٪، ۹۱٪، ۸۶٪ برابر بوده است. لازم به ذکر است که مطابق آنچه در تحقیقات حال حاضر جهان در این حیطة مرسوم است در تحقیق حاضر از فرم کوتاه این پرسشنامه که از ۶۰ ماده تشکیل شده است استفاده شده است. این پرسشنامه در واقع کوتاه شده پرسشنامه ۲۴۰ ماده‌ای (NEO-PIR) است. که شامل ۶۰ ماده می‌باشد که برای ارزیابی پنج عامل بزرگ شخصیتی (روانرنجور خویی، برونگرایی، گشودگی، توافق جویی و وظیفه‌شناسی) توسط کاستاومک کرا (۱۹۹۲) ساخته شده است و براساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق نمره گذاری میشود (کاستاومک کرا، ۱۹۹۲). ضرایب پایایی باز آزمایی آن به فاصله سه ماه بین ۸۳٪ و ۷۵٪ و همچنین ضریب آلفای کرونباخ ۹۲٪ توسط سازندگان آن برای این مقیاس بدست آمده است (کاستاومک کرا، ۱۹۹۲).

گروسی فرشی (۱۳۸۰) نیز ضرایب همسانی درونی را برای هر یک از عوامل روانرنجور خویی، برونگرایی، گشودگی، توافق جویی و وظیفه‌شناسی به ترتیب برابر: ۸۶٪، ۷۲٪، ۵۶٪، ۶۸٪ و ۸۷٪ گزارش کرده است. ضریب آلفای کرونباخ برای ماده‌های فوق در مطالعه حاضر با: ۸۷٪، ۶۹٪، ۴۸٪، ۶۱٪، ۸۴٪ برابر بود. نتایج مطالعات انجام شده توسط مک کرا و کاستا (۱۹۹۲) نشان داد که همبستگی ۵ زیرمقیاس فرم کوتاه با فرم بلند از ۰.۷۷ تا ۰.۹۲ می‌باشد. همچنین همسانی درونی زیر مقیاسهای آن در دامنه ۰.۶۸ تا ۰.۸۶ برآورد شده است.

ب) سیاهه شادکامی آکسفورد (OHI): این پرسشنامه در سال ۱۹۸۹ توسط «آرجیل» و «لو» تهیه گردیده است. از آنجا که آزمون «بک» یکی از موفق‌ترین مقیاسهای افسردگی بوده است، آرجیل پس از رایزنی با «بک» بر آن شد تا جملات مقیاس «بک» را معکوس کند. بدین ترتیب ۲۱ ماده تهیه شد، سپس ۱۱ ماده به آن افزوده شد تا سایر جنبه‌های شادکامی را شامل شود. بعد از این مقیاس ۳۲ ماده‌ای روی تعدادی دانشجو اجرا شد و از آنها خواسته شد تا گزینه‌ها را مرتب کنند و درباره روایی صوری جملات قضاوت کنند. این امر سبب تغییر برخی مواد و حذف ۲ ماده دیگر شد. آرجیل (۲۰۰۱) ضریب آلفای ۰.۹۰ را با ۱۳۴۷ آزمودنی بدست آورد. برای بررسی روایی این پرسشنامه از قضاوت دوستان و آزمودنیها استفاده شد که همبستگی قابل قبول بدست آمده است (آرجیل، ۲۰۰۱). این پرسشنامه روی ۱۰۱ دانشجوی مقطع کارشناسی (۶۲ زن و ۳۲ مرد) با میانگین سنی ۲۲/۵ (با دامنه ۱۹-۳۹) اجرا گردید. آلفای کرونباخ ۰.۹۲ و اعتبار باز آزمایی بعد از ۳ هفته ۰.۷۹ بود. تحلیل عامل به استخراج ۵ عامل منجر شد که مجموعاً ۵۷/۱ درصد از واریانس کل را تبیین میکند. (علی پور و نوربالا ۱۳۷۸). در این آزمون هر ۲۹ ماده شامل چهار جمله مرتب شده شبیه مقیاس بک است که نمرات جملات از ۰ تا ۱۳ است و بدین ترتیب حداکثر نمره آزمودنی می‌تواند $13 \times 29 = 377$ باشد.

ج) مقیاس موفقیت ورزشی: این مقیاس در سال ۱۳۸۱ توسط بشارت، عباسی و شجاع‌الدین ساخته شد. مقیاس مذکور در اختیار مربیان ورزشکاران قرار می‌گیرد و مربی ورزش بعد از اجرای مقیاس موفقیت ورزشی نمره موفقیت ورزشی ورزشکاران را طبق دستورالعمل نمره گذاری

آزمون بر حسب مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت مشخص مینماید. مقیاس موفقیت ورزشی ابزاری ۱۶ ماده‌ای است که میزان موفقیت ورزش آزمودنی را بر حسب مقیاس پنج درجه‌ای میسنجد. در این مقیاس پاسخ آزمودنی از خیلی کم تا خیلی زیاد بدین صورت محاسبه میشود: خیلی کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴، خیلی زیاد = ۵. نتایج روایی محتوایی مقیاس موفقیت ورزشی با نظر مربیان و داوران ورزش نشان میدهد که ضریب توافق کندال با نظر مربیان با ۵۴٪ برابر بوده و بنابر نظر داوران برابر با ۴۴٪ می‌باشد. ضریب آلفای کرونباخ ماده‌های مقیاس موفقیت ورزشی در مورد نمونه‌ای از ورزشکاران فوتبالیست و کشتی‌گیر با توجه به نمره مربیان و داوران به ترتیب ۹۷٪ و ۹۸٪ بود.

شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها

از آمار توصیفی برای توصیف داده‌های خام استفاده شد. سپس از طریق آمار استنباطی داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. از روش تجزیه و تحلیل واریانس یک راهه (ANOVA) و آزمون تعقیبی شفه برای بررسی معنی‌داری فرضیه‌های شماره ۱ تا ۶ استفاده شده است. و از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون آماری برای بررسی فرضیه‌های شماره ۷ تا ۱۳ استفاده شده است، لازم به ذکر است که تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم افزار آماری spss ۱۸ استفاده شد.

یافته‌ها

جدول ۱. اطلاعات مربوط به آماره‌های توصیفی گروه‌های مورد بررسی در متغیرهای مورد

بررسی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. آماره‌های توصیفی مربوط به آزمودنی‌ها در متغیرهای مورد بررسی

متغیرها	N	حداقل	حداکثر	M	SD
روانرنجورخوبی	۷۲	۱۲	۳۵	۲۱/۱۳	۵/۸۱
برونگرایی	۷۲	۱۳	۳۶	۲۲/۶۲	۵/۸۰
گشودگی	۷۲	۱۴	۴۰	۲۳/۲۰	۶/۱۲
توافق جویی	۷۲	۱۴	۴۵	۲۴/۲۰	۶/۵۵
وظیفه‌شناسی	۷۲	۱۷	۴۵	۲۵/۳۹	۶/۴۵
شادکامی	۷۲	۱۳	۵۴	۲۸/۹۷	۹/۸۸
موفقیت ورزشی	۴۶	۲۶	۶۹	۴۲/۱۳	۱۱/۷۳

جدول ۲. نتایج جدول ۲. نتایج حاصل از تحلیل واریانس یک راهه برای بررسی متغیرهای مورد بررسی در سه گروه

متغیرها	گروه‌ها	مجموع مجذورات	d.f	MS	F	Sig
روانرنجورخوبی	بین گروه‌ها	۸۶۵/۷۷	۲	۴۳۲/۸۱	۱۹/۴۸	/۰۰۰
	درون گروه‌ها	۱۵۳۲/۸۳	۶۹	۲۲/۲۱۵		
	کل	۲۳۹۸/۶۱	۷۱			
برونگرایی	بین گروه‌ها	۱۵۰۳/۳۲	۲	۷۵۱/۶۶	۵۸/۴۳	/۰۰۰
	درون گروه‌ها	۸۸۷/۵۵	۶۹	۱۲/۸۶		
	کل	۲۳۹۰/۸۷	۷۱			
گشودگی	بین گروه‌ها	۱۸۳۲/۸۸	۲	۹۱۶/۴۴	۷۶/۲۷	/۰۰۰
	درون گروه‌ها	۸۲۸/۹۹	۶۹	۱۲/۰۱		
	کل	۲۶۶۱/۸۷	۷۱			
وظیفه‌شناسی	بین گروه‌ها	۱۶۵۸/۹۷	۲	۸۲۹/۴۹	۴۳/۸۹	/۰۰۰
	درون گروه‌ها	۱۳۰۳/۸۹	۶۹	۱۸/۸۹		
	کل	۲۹۶۲/۸۷	۷۱			
توافق جویی	بین گروه‌ها	۱۴۵۱/۳۲	۲	۷۲۵/۶۶	۳۱/۲۴	/۰۰۰
	درون گروه‌ها	۱۶۰۲/۵۵	۶۹	۲۳/۲۲		
	کل	۳۰۵۸/۸۷	۷۱			
شادکامی	بین گروه‌ها	۵۲۳۰/۰۰	۲	۲۶۱۰/۰۰	۱۰۴/۴۶	/۰۰۰
	درون گروه‌ها	۱۷۳۳/۹۳	۶۹	۲۴/۹۸		
	کل	۶۹۴۳/۹۴	۷۱			

تحلیل نتایج در بررسی تفاوت میانگین متغیرهای مورد بررسی در سه گروه نشان می‌دهد که شش عامل روانرنجور خوبی، برونگرایی، توافق جویی، گشودگی، وظیفه شناسی و شادکامی در گروه‌های یاد شده با هم تفاوت معنی دار دارند و این تفاوت در سطح ۱٪ معنی دار می‌باشد. جهت تحلیل بیشتر داده‌های مورد نظر و بررسی این نکته که تفاوت‌های مشاهده شده بین چه گروه‌هایی و به چه صورت وجود دارد از آزمون تعقیبی شفه استفاده خواهد شد.

جدول ۳. نتایج آزمون تعقیبی شفه جهت تحلیل تفاوت‌های مشاهده شده بین گروه‌های مورد بررسی

شادکامی	توافق جویی	وظیفه شناسی	گشودگی	برونگرایی	روانرنجور خوبی	متغیرها	
						نمونه	تیم ملی
*	*	*	*	*		حرفه‌ایی	تیم ملی
*	*	*	*	*	*	غیر حرفه‌ایی	تیم ملی
*			*	*	*	غیر حرفه‌ایی	حرفه‌ایی

همانطور که از جدول شماره ۳. بر می‌آید مشاهده میشود که بین ورزشکاران تیم‌های ملی و ورزشکاران حرفه‌ایی در عامل روانرنجور خوبی تفاوت معنی داری وجود ندارد ولی بین این دو دسته از ورزشکاران و ورزشکاران غیر حرفه‌ایی تفاوت معنی دار وجود دارد بدین ترتیب که این دو دسته (یعنی ورزشکاران تیم ملی و ورزشکاران حرفه‌ایی) از روانرنجور خوبی کمتری نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ایی برخوردارند و این تفاوت در سطح ۱٪ معنی دار می‌باشد. بین سه گروه ورزشکاران تیم ملی، ورزشکاران حرفه‌ایی و ورزشکاران غیر حرفه‌ایی در عامل برونگرایی تفاوت معنی دار وجود دارد بدین ترتیب که ورزشکاران تیم ملی از دو گروه دیگر برونگراترند و ورزشکاران حرفه‌ایی هم نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ایی برونگراترند، در مورد متغیرهای گشودگی و شادکامی دقیقاً همین وضعیت برقرار است بدین ترتیب که ورزشکاران تیم ملی از دو گروه دیگر گشوده‌تر و شادکامترند و ورزشکاران حرفه‌ایی هم نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ایی گشوده‌تر و شادکامترند تفاوت‌های ذکر شده در سطح ۱٪ معنی دار می‌باشد. در مورد دو عامل وظیفه شناسی و توافق جویی باید گفت که ورزشکاران تیم ملی نسبت به گروه ورزشکاران حرفه‌ایی و غیر حرفه‌ایی از وظیفه شناسی و توافق جویی بیشتری برخوردارند ولی بین گروه‌های ورزشکاران حرفه‌ایی و غیر حرفه‌ایی در این مورد تفاوت معنی داری مشاهده نمی‌شود.

جدول ۴. ضرایب همبستگی مربوط به شش عامل روانرنجورخویی، برونگرایی، گشودگی، وظیفه شناسی، توافق جویی و شادکامی با موفقیت ورزشی در ورزشکاران تیم ملی و حرفه‌ایی

آماره‌ها		وظیفه‌شناسی	توافق جویی	گشودگی	روانرنجورخویی	برونگرایی	شادکامی
موفقیت ورزشی	ضریب همبستگی	**۰/۸۵۵	**۰/۷۳۳	**۰/۸۷۹	*۰/۲۹۱	**۰/۸۳۷	**۰/۷۰۷
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۵۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

**معنی دار در سطح ۱٪ * معنی دار در سطح ۵٪

بر اساس نتایج جدول ۴. مشخص میشود که در ورزشکاران تیم ملی و ورزشکاران حرفه‌ایی بین عامل روانرنجورخویی و موفقیت ورزشی همبستگی منفی و معنی‌داری وجود دارد که این رابطه در سطح ۵٪ معنی دار می‌باشد. همچنین بین پنج عامل برونگرایی، گشودگی، وظیفه شناسی، توافق جویی و شادکامی با موفقیت ورزشی رابطه مثبت و معنی دار در سطح ۱٪ وجود دارد.

در ادامه و جهت تحلیل بیشتر نتایج بدست آمده و رسیدن به یکی از اهداف تحقیق حاضر یعنی پیش بینی موفقیت ورزشی توسط شش عامل روانرنجورخویی، برونگرایی، گشودگی، وظیفه شناسی، توافق جویی و شادکامی در ورزشکاران تیم ملی و ورزشکاران حرفه‌ایی از آزمون آماری تحلیل رگرسیون همزمان استفاده خواهد شد.

جدول ۵. پیش بینی موفقیت ورزشی از طریق شش عامل روانرنجورخویی، برونگرایی، گشودگی، وظیفه شناسی، توافق جویی و شادکامی در ورزشکاران تیم ملی و حرفه‌ایی

متغیرهای پیش بین	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد		معنی داری
	B	خطای استاندارد	Beta	t	
روانرنجورخویی	-۰/۳۰۸	۰/۱۶۴	-۰/۱۱۷	-۱/۸۸۲	۰/۰۶۷
برونگرایی	۰/۰۰۶	۰/۳۶۰	۰/۰۰۳	۰/۰۱۶	۰/۹۸۷
گشودگی	۰/۶۹۳	۰/۴۱۸	۰/۳۴۲	۱/۶۵۸	۰/۱۰۵
توافق جویی	۰/۰۴۶۹	۰/۱۵۰	۰/۲۶۵	۳/۱۲۲	۰/۰۲
وظیفه‌شناسی	۰/۶۲۹	۰/۲۵۸	۰/۳۶۹	۲/۴۳۵	۰/۰۰۳
شادکامی	۰/۰۳۲	۰/۱۴۶	۰/۰۲۲	۰/۲۱۷	۰/۸۲۹

تحلیل نتایج بوسیله آزمون آماری رگرسیون همزمان نشان میدهد که از بین شش عامل مورد بررسی فقط دو عامل توافق جویی و وظیفه شناسی به طرز معنی‌داری پیش بینی کننده موفقیت ورزشی در ورزشکاران تیم ملی و ورزشکاران حرفه‌ایی میباشند.

بحث و نتیجه گیری

نتایج تحقیق حاضر این مورد را تأیید میکند که اولاً ورزشکاران در سطوح مختلف نسبت به افراد غیر ورزشکار از صفات شخصیتی متفاوتی برخوردارند و ثانیاً این عوامل میتوانند در پیش بینی موفقیت ورزشی هر کدام نقشی داشته باشند (کتل ۱۹۶۰ به نقل از رضانی نژاد ۱۳۸۵، سالیوان، ترمن، سیندیک ۱۹۸۹، هازمن ۱۹۶۹، واربرتون ۱۹۶۷ به نقل از کلارک و هریسون ۱۹۸۹، هیوز، کیس، استامفال و ایوانز ۲۰۰۳، به نقل از کاکس ۲۰۰۷، ویلی و همکاران ۲۰۰۳، فیلو و همکاران ۲۰۰۵، تفتی، پاکدامن و عسگری، ۱۳۸۷، استوارت، مک کلیو، لمیوکس و استوت ۲۰۰۳، کاکس ۲۰۰۲، وان ۱۹۹۷، گیر کالدی ۱۹۸۲ به نقل از برور، ۲۰۰۹ و آیدمان، ۲۰۰۷).

در تأیید فرضیه اول تحقیق مشخص شد که بین ورزشکاران (تیم ملی و حرفه‌ایی) و ورزشکاران غیر حرفه‌ایی در عامل روان‌نخورخویی تفاوت معنی دار وجود دارد و در واقع ورزشکاران تیم ملی و حرفه‌ایی نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ایی از روان‌نخورخویی کمتری برخوردارند و البته چنین تفاوتی بین ورزشکاران تیم ملی و حرفه‌ایی مشاهده نشد. همچنین مشخص شد که بین روان‌نخورخویی و موفقیت ورزشی همبستگی منفی و معنی دار وجود دارد اگر چه در هیچ کدام از این دو دسته روان‌نخورخویی نمی تواند به طرز معنی داری پیش بینی کننده موفقیت ورزشی باشد. این نتایج تقریباً با تمامی تحقیقات انجام شده در این حوزه همسوست (هیوز، کیس، استامفال و ایوانز ۲۰۰۳، به نقل از کاکس ۲۰۰۷، ویلی و همکاران ۲۰۰۳، فیلو و همکاران ۲۰۰۵ و تفتی، پاکدامن و عسگری، ۱۳۸۷) در واقع کمتر مطالعه‌ایی است که روان‌نخورخویی پایین تری را در ورزشکاران گزارش نکرده باشد. همچنان که در بخش پیشینه تحقیقاتی بدان اشاره شد روان‌نخورخویی با صفاتی همچون ترس، غم، دستپاچگی، عصبانیت، احساس گناه و نفرت مشخص میشود، اینها ویژگیهایی هستند که در تحقیق حاضر و تحقیقات پیش گفته مشخص شده که در ورزشکاران کمتر مشاهده میشود. روان‌نخورخویی یا هیجان پذیری منفی به تعدادی از محرکهای نیرومند که لازمه بیرون کشیدن هیجانات منفی در شخص است مربوط

است. عامل هیجان پذیری منفی به توانایی شخص برای مقابله با استرس و تحمل آن اشاره دارد. از این عوامل به عنوان ثبات هیجانی نیز نام برده شده است. ورزش و فعالیت‌های ورزشی با استقامتی که به ورزشکار آموزش می‌دهند می‌توانند سبب تحمل بیشتر آنها در مقابل مصایب و مشکلات باشند و همچنین آنها را در مقابل این مشکلات ایمن نمایند، همچنین ورزش و عرصه‌های ورزشی می‌توانند مفری جهت برون ریزی هیجانات منفی افراد باشند و این خود می‌تواند یکی از دلایل دیگر این مورد باشد که ورزشکاران در سطوح مختلف از روان‌رنجورخویی کمتری برخوردارند، البته ذکر این مطلب ضروری است که هر چه سطح فعالیت‌های ورزشی بالاتر باشد (همچنانکه تحقیق حاضر هم نشان می‌دهد) این امر میسورتر است.

نتایج تحقیق حاضر در مورد عامل برون‌گرایی مشخص ساخت که ورزشکاران تیم ملی از برون‌گرایی بیشتری نسبت به ورزشکاران حرفه‌ای برخوردارند و به همین ترتیب ورزشکاران حرفه‌ای هم نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ای از برون‌گرایی بیشتری برخوردار می‌باشند، همچنین مشخص شد که بین عامل شخصیتی برون‌گرایی و موفقیت ورزشی همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد اگر چه این عامل پیش بینی کننده موفقیت ورزشی نبود. این نتیجه هم تقریباً با تمامی تحقیقات پیش گفته همسویی دارد. بررسی ارتباط ورزش و ویژگی‌های شخصیتی و مطالعه خصوصیات شخصیتی ورزشکاران سطوح مختلف ورزش از زمینه‌های پژوهش حوزه روان شناسی ورزش می‌باشد. پژوهش کتل (۱۹۶۰ به نقل از رضانی نژاد ۱۳۸۱) نشان داد که سطح بالای آمادگی جسمانی برون گرایی را تسهیل میکند. نتایج برخی از پژوهش‌ها نیز برون گرایی بالای ورزشکاران به غیر ورزشکاران را برجسته میکند (سالیوان، ترمن، سیندیک ۱۹۸۹، هازمن ۱۹۶۹، واربرتون ۱۹۶۷ به نقل از کلارک و هریسون ۱۹۸۹). هیوز، کیس، استامفال و ایوانز (۲۰۰۳، به نقل از کاکس ۲۰۰۷) با استفاده از فهرست پنج عامل شخصیتی NEO-FFI کاکس، (۲۰۰۷) در ۲۸ ورزشکار مرد و ۷ ورزشکار زن در رشته ماراتون نشان دادند که این ورزشکاران نسبت به گروه غیر ورزشکار در دو عامل پذیرا بودن تجارب و برون گرایی نمره‌های بالاتری کسب کردند. ویلی و همکاران (۲۰۰۳) به بررسی ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران

رشته‌های مختلف پرداختند و به این نتیجه رسیدند که ورزشکاران رشته‌های فوتبال نسبت به رشته‌های بسکتبال، راگی و ساکر از ثبات بیشتری برخوردارند اما از لحاظ بعد برون‌گرایی، ورزشکاران رشته‌های بسکتبال، راگی و ساکر نسبت به فوتبالیست‌ها برون‌گراتر بودند. تفتی، پاکدامن و عسگری (۱۳۸۷) در تحقیقی با عنوان «نقش ورزش و رگه‌های شخصیت در تحول روانی-اجتماعی» که در آن برای بررسی رگه‌های شخصیتی از پرسشنامه شخصیتی (NEO-FFI) استفاده شد به این نتیجه رسیدند که سطوح مؤلفه‌های شخصیت از جمله عامل برون‌گرایی، به جز نوروز‌گرایی در ورزشکاران نسبت به غیر ورزشکاران بالاتر بود. در تحقیقی با عنوان «برون‌گرایی و روان‌رنجور خویی در ورزشکاران مماس، ورزشکاران غیر مماس و غیر ورزشکاران» که توسط استوارت، مک کلیو، لمیوکس و استوت (۲۰۰۳) به انجام رسید و در آن از پرسشنامه شخصیتی آیزنگ استفاده شده محققان به این نتیجه رسیدند که ورزشکاران به طرز معنی‌داری نسبت به غیر ورزشکاران در بعد روان‌رنجور خویی نمرات پایین‌تری را کسب کردند. میزان برون‌گرایی در ورزشکاران و غیر ورزشکاران و ورزشکاران مماس و غیر مماس تفاوت معنی‌داری نداشت. البته این داده‌ها و این عدم تفاوت موجب تعجب است چون نتایج داده‌های بسیاری تفاوت معنی‌دار در این حیطة بدست آورده‌اند (کاکس ۲۰۰۲، وان ۱۹۹۷، گیر کالدی ۱۹۸۲ به نقل از برور، ۲۰۰۹). ورزش در واقع یک پدیده اجتماعی است و ورزشکاران یا به سبب داشتن خصایص اجتماعی از جمله برون‌گرایی به سمت ورزش کشیده میشوند و یا محیط‌های ورزشی داشتن چنین خصایصی را ایجاب میکند و حتی داشتن این صفت در بسیاری از موارد می‌تواند سبب موفقیت‌های ورزشی باشد. برون‌گرایی سطح راحتی شخص را با ارتباطات توصیف میکند. برون‌گرایی به تعدادی از ارتباطات که در آن شخص احساس راحتی میکند، اشاره دارد. برون‌گرایی با درجه بالا با برقراری زیاد ارتباطات و احساس لذت از آن مشخص میشود، برون‌گراها نسبت به اکثریت افراد تمایل دارند رهبریت را به عهده بگیرند، بیشتر دوستانه و اجتماعی باشند و از نظر زبانی و فیزیکی، بیشتر فعال باشند. برون‌گرایان جامعه‌گرا بوده، اما توانایی اجتماعی فقط یکی از صفاتی است که حیطة برون‌گرایی دارای آن است. علاوه بر آن، دوست داشتن مردم،

ترجیح گروه‌های بزرگ و گردهمایی‌ها، با جرأت بودن و پرحرف بودن از صفات برون‌گراهاست. آنها برانگیختگی جنسی و حرکت را دوست دارند و تمایل دارند که بشاش باشند. همچنین سرخوش، با انرژی و خوشبین هستند (مک کرا و کاستا، ۱۹۹۲). بیشتر این ویژگی‌ها در واقع با آنچه ما در ورزشکاران میبینیم و از آنها انتظار داریم همخوانی دارند و همچنانکه بدان اشاره رفت بیشتر تحقیقات علمی هم تأیید کننده مطلب فوق میباشند.

نتایج تحقیق حاضر در مورد عامل گشودگی مشخص ساخت که ورزشکاران تیم ملی از گشودگی بیشتری نسبت به ورزشکاران حرفه‌ای برخوردارند و به همین ترتیب ورزشکاران حرفه‌ای هم نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ای از گشودگی بیشتری برخوردار میباشند، همچنین مشخص شد که بین عامل شخصیتی گشودگی و موفقیت ورزشی همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد اگر چه این عامل پیش بینی کننده موفقیت ورزشی نبود. نتایج تحقیق حاضر با نتایج بدست آمده بوسیله تفتی، پاکدامن و عسگری (۱۳۸۷) همخوانی دارد و همچنین با نتایج هیوز، کیس، استامفال و ایوانز (۲۰۰۳، به نقل از کاکس ۲۰۰۷) همخوانی دارد و سایر تحقیقات به داده‌های خلاف این اشاره‌ای نداشته‌اند. البته لازم به ذکر است که در سایر مطالعات انجام شده در این حوزه کمتر به متغیر گشودگی پرداخته شده است. عامل گشودگی دامنه علائق شخصی را مورد خطاب قرار می‌دهد. این عامل به علائقی که شخص مجذوب آنها شده و نیز به شدتی که آن علائق دنبال میشوند، اشاره دارد. گشودگی نسبت به تجربه، عنصر مهم خلاقیت است. گشودگی نسبت به تجربه، عنصر مهم خلاقیت است. پیوستار گشودگی شامل اشخاص کاوشگر، میان‌رو و نگهدارنده یا محافظ کار می‌باشد. اشخاص که در عامل گشودگی نمره بالایی دارند (افراد شدیداً گشوده) کاوشگر یا جستجوگر نامیده میشوند که مجذوب تازه‌گی‌ها (چیزهای تازه) و نوآوری‌ها می‌گردند. گشودگی مخصوصاً با جنبه‌های مختلف هوش مانند تفکر واگرا که عاملی در خلاقیت می‌باشد، مربوط است (مککرا و کاستا، ۱۹۹۲). در واقع گشودگی عاملی است که برای اشخاصی که متمایل به درک تجارب جدید و رویارویی با آنها هستند بیشتر به کار می‌رود و باید پذیرفت که اگر چه دنیای حرفه‌ای ورزش امروزی کاملاً

برنامه ریزی شده است اما همیشه در رقابت و موفقیت ورزشی تازه‌گی‌هایی وجود دارد که ورزشکار باید آماده رویارویی مستقیم و غیر مستقیم با آنها باشد که این مورد تا حد زیادی تبیین کننده گشودگی بیشتر در ورزشکاران می‌باشد، و این تحقیق نشان می‌دهد که هر چه قدر سطح فعالیت ورزشی بالاتر باشد وجود این عامل بیشتر و شاید ضروری‌تر است.

در مورد عامل توافق جویی نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ورزشکاران تیم ملی نسبت به ورزشکاران حرفه‌ایی و غیر حرفه‌ایی از توافق جویی بیشتری برخوردارند ولی بین ورزشکاران حرفه‌ایی و غیر حرفه‌ایی در مورد تفاوت معنی‌داری وجود ندارد، همچنین مشخص شد که بین عامل توافق جویی و موفقیت ورزشی همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود دارد و عامل توافق جویی یکی از عواملی است که پیش‌بینی کننده موفقیت ورزشی در ورزشکاران تیم ملی و حرفه‌ایی می‌باشد. نتایج تحقیق حاضر با نتایج بدست آمده بوسیله تفتی، پاکدامن و عسگری (۱۳۸۷) همخوانی دارد و همچنین با نتایج هیوز، کیس، استامفال و ایوانز (۲۰۰۳)، به نقل از کاکس (۲۰۰۷) همخوانی دارد و سایر تحقیقات به داده‌های خلاف این اشاره‌ای نداشته‌اند البته لازم به ذکر است که در سایر مطالعات انجام شده در این حوزه همانند عامل گشودگی کمتر به متغیر توافق جویی پرداخته شده است. عامل توافق‌گرایی به میل باطنی و گرایش فرد در جهت تمکین و احترام گذاشتن به دیگران اشاره دارد. پیوستار توافق‌گرایی شامل اشخاص چالش‌گرا، مذاکره یا سوداگر و سازگار می‌باشد.

اشخاصی که در توافق‌گرایی نمره بالایی دارند اشخاص سازگار نامیده می‌شوند که احترام زیادی به دیگران من جمله همسر، رهبران مذهبی، رؤسا و چهره‌های محبوب فرهنگ عامه قائل هستند. افراد سازگار نسبت به کسانی که فقط به سخنان و یا روشهای خود ارزش قائل هستند، به هماهنگی با دیگران بیشتر ارزش داده و آن را مغتنم می‌شمارند. نیمرخ شخصیتی سازگار را میتوان در هسته نقش‌هایی چون آموزش امور اجتماعی و روانشناسی مشاهده کرد. حد نهایی سازگاری که میتواند رقیق‌القلب بودن یا نرم‌خویی نامیده شود، از شخصیت‌های وابسته به شمار می‌روند که احساس خویشتن خود را از دست داده‌اند. همانند برون‌گرایی، توافق‌گرایی، بعدی از

تمایلات بین فردی است. یک فرد توافقگرا (سازگار) اساساً نوع دوست است. او نسبت به دیگران همدردی کرده و مشتاق است که کمک کند و باور دارد که دیگران نیز متقابلاً کمک کننده هستند. در مقابل فرد غیر توافقگرا (چالشگر)، ستیزه‌جو، خودمدار و نسبت به دیگران شکاک و رقابتجو است تا همکاری کننده. افراد بسیار مایلند که توافقگرایی را هم به عنوان صفتی که از لحاظ اجتماعی مطلوب است و هم از لحاظ روانی حالت سالمتری است، ببینند. این امر نیز حقیقت دارد که افراد توافقگرا، مقبولتر و محبوبتر از افراد ستیزه‌جو هستند ولی آنچه مسلم است این است که هیچ یک از دو قطب انتهایی این عامل از نقطه نظر جامعه مطلوب نیست و هیچ یک لزوماً در مورد سلامت روانی فرد مفید نمی‌باشند. همانطور که از خصلت‌های افراد با توافق جویی بالا بر می‌آید در بطن این صفت ویژگی‌هایی از جمله همکاری داشتن با دیگران، تمایل به ستیزه و رقابت و از لحاظ روانی سالم وجود دارد که در واقع مشخص شده است که ویژگی‌هایی هستند که هم در ورزشکاران وجود دارد و هم آنها را بیشتر در بطن رقابت‌های ورزشی به موفقیت میرساند. در واقع داشتن توافق با افراد زیاد از جمله هم بازیها، مربیان و سایر دست اندرکاران رقابت‌های ورزشی می‌تواند ضامن موفقیت ورزشکاران به خصوص در سطوح عالیتر ورزشی باشد.

در مورد عامل وظیفه‌شناسی نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ورزشکاران تیم ملی نسبت به ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای از وظیفه‌شناسی بیشتری برخوردارند ولی بین ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای در مورد تفاوت معنی‌داری وجود ندارد، همچنین مشخص شد که بین عامل وظیفه‌شناسی و موفقیت ورزشی همبستگی مثبت و معنی‌دار وجود دارد و عامل وظیفه‌شناسی یکی از عواملی است که پیش‌بینی کننده موفقیت ورزشی در ورزشکاران تیم ملی و حرفه‌ای می‌باشد. نتایج تحقیق حاضر با نتایج بدست آمده بوسیله تفتی، پاکدامن و عسگری (۱۳۸۷) همخوانی دارد و همچنین با نتایج هیوز، کیس، استامفال و ایوانز (۲۰۰۳)، به نقل از کاکس (۲۰۰۷) همخوانی دارد و سایر تحقیقات به داده‌های خلاف این اشاره‌ای نداشته‌اند البته لازم به ذکر است که در سایر مطالعات انجام شده در این حوزه همانند عوامل گشودگی و

توافق جویی کمتر به متغیر وظیفه شناسی پرداخته شده است. عامل وظیفه شناسی به تعدادی اهداف اشاره دارد که فرد بر روی آن متمرکز می‌باشد. پیوستار عامل وظیفه شناسی شامل اشخاص متمرکز، متعادل و انعطاف پذیر می‌باشد. شخص با وظیفه شناسی بالا، یک شخص متمرکز با روشهای هدفمندانه، اهداف کلی را دنبال میکند. فردی که در عامل وظیفه شناسی نمره پایینی داشته باشد (یک فرد انعطاف پذیر با روش یکنواخت و پراکنده‌ای، اهداف زیادی را دنبال میکند). در سازمان‌ها به طور کلی، افراد متمرکز خواهان پیشرفتهای زیادی هستند. اما افراط در آن باعث تبدیل تمرکز، به محتاط کار بودن خواهد شد. افراد انعطاف پذیر را از وظیفه یا کاری که در دست دارد، منحرف سازد. در سازمان‌ها افراد انعطاف پذیر کمتر از افراد متمرکز کار نمی‌کنند، اما آنها اعمال خود را کمتر در جهت اهداف ویژه سوق میدهند. در حد میانی پیوستار وظیفه شناسی، اشخاص متعادل قراردارند که مابین افراد متمرکز و انعطاف پذیر جای میگیرند. در سازمان‌ها، مدیران با نیمرخ شخصیتی انعطاف پذیر، با افراد متعادل و متمرکز بطور برابر و عادلانه رفتار می‌کنند. آنها اشخاص انعطاف پذیر را متوجه اهداف می‌سازند. بدون اینکه آنها را از خود برانند و به کارمند متمرکز خود کمک می‌کنند تا به خاطر داشته باشند هر از چندگاه استراحت نموده و از زندگی لذت ببرند (مک کرا و کاستا، ۱۹۹۲). با توصیفاتی که از عامل وظیفه شناسی به عمل آمد شاید به جرات بتوان گفت که این عامل به همراه عامل توافق جویی همانطور که نتایج تحقیق هم مشخص ساخت از مهمترین عوامل پیش بینی کننده موفقیت ورزشی هستند. ورزشکاران وظیفه شناس در سطوح عالی میتوانند این خصیصه مهم را وارد رقابت کنند که آن نیز می‌تواند در نهایت منجر به موفقیت در ورزش شود، در واقع وظیفه شناسی بعدی است که می‌تواند وارد بسیاری از قسمتهای یک رقابت از جمله در مورد وظایف محوله و دستورات فنی مربی، سبک زندگی خود ورزشکار و رفتار با سایر هم تیمی‌ها شود و این خود می‌تواند زمینه ساز موفقیت‌های ورزشی شود.

نتایج تحقیق حاضر در مورد عامل شادکامی مشخص ساخت که ورزشکاران تیم ملی از شادکامی بیشتری نسبت به ورزشکاران حرفه‌ای برخوردارند و به همین ترتیب ورزشکاران

حرفه‌ای هم نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ایی از شادکامی بیشتری برخوردار میباشند، همچنین مشخص شد که بین عامل شخصیتی شادکامی و موفقیت ورزشی همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد اگر چه این عامل پیش بینی کننده موفقیت ورزشی نبود. نتایج تحقیق حاضر تقریباً با بیشتر تحقیقات انجام شده در این حوزه هم‌نواست. حمایت طلب، بزازان و لحمی (۱۳۸۲) در تحقیقی با عنوان مقایسه میزان شادکامی و سلامت روانی دانشجویان دختر ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه‌های پیام نور به این نتیجه رسیدند که گروه ورزشکار در مقایسه با گروه غیر ورزشکار، از عزت نفس، رضایتمندی، کارآمدی، خلق مثبت و بطور کلی شادکامی بالاتری برخوردارند. فیلهو و همکاران (۲۰۰۵) حتی فرضیه پول شادکامی می‌آورد را رد میکند ولی معتقد است که ورزش ابزار نیرومندی در کاهش فشارهای روانی و افزایش شادکامی به شمار می‌آید. البته در مکانیزم اثر ورزش بر روی شادکامی برخی محققان به این نتیجه رسیدند که تمرینات ورزشی می‌تواند میزان سروتونین (هورمون موثر در اصلاح خلق و خو) را افزایش دهد و تمرین کمک میکند که آندروفین به بدن برسد (برور، ۲۰۰۹). برور (۲۰۰۹) همچنین نشان میدهد که تمرینات بدنی اثر مثبتی بر سلامت روانی و میزان شادکامی افراد شرکت کننده دارد و باعث کاهش اضطراب، افسردگی و استرس میشود.

گودرزی و حمایت طلب (۱۳۸۶) در تحقیقی با عنوان «مقایسه عوامل مربوط به شادکامی بین ورزشکاران رشته‌های انفرادی و تیمی دانشگاه تهران» مشخص ساختند که مؤلفه‌های شادکامی (میزان رضایت از زندگی، سلامت روانی و خلق مثبت) ورزشکاران تیمی بیشتر از ورزشکاران انفرادی بوده است اما در خصوص عوامل عزت نفس و کارآمدی هر دو گروه در یک سطح قرار داشتند. نتایج این یافته‌ها و بسیاری یافته‌های دیگر در این حیطه مشخص میکنند که شادکامی بیشتر ریشه در فعالیتهای ورزشی منظم دارد و همین امر هر چه قدر بیشتر باشد می‌تواند سطح موفقیت ورزشی را هم افزایش دهد.

در پایان این قسمت و با هدف ترسیم یک نیمرخ روانشناختی مبتنی بر پنج عامل شخصیتی و شادکامی باید گفت که ورزشکاران تیم ملی و حرفه‌ایی نسبت به ورزشکاران غیر حرفه‌ایی با

روانرنجورخویی پایینتر و برونگرایی، توافق جویی، وظیفه شناسی، گشودگی و شادکامی بالاتری مشخص میشوند و از بین این عوامل توافق جویی و وظیفه شناسی به بهترین وجه پیش بینی کننده موفقیت ورزشی میباشند.

Archive of SID

منابع

الف - فارسی

- بشارت، محمد علی. (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین کمال گرایی و موفقیت ورزشی. حرکت، ۲۳، ۶۵-۵۱.
- بشارت، محمد علی. (۱۳۸۳). تاثیر سبکهای مقابله با استرس بر موفقیت ورزشی. حرکت، ۲۴، ۱۰۰-۸۷.
- بشارت، محمد علی. (۱۳۸۴). رابطه سختکوشی با موفقیت ورزشی و سلامت روانی دانشجویان ورزشکار. مجله المپیک، ۱۳(۲)، ۱۳۴-۱۲۳.
- بشارت، محمد علی. عباسی، غلامرضا. شجاع الدین، صدرالدین. (۱۳۸۱). بررسی رابطه بین عزت نفس و موفقیت ورزشی در فوتبالیستها و کشتی گیران. حرکت، ۱۲، ۴۴-۳۱.
- تفتی، نگین. پاکدامن، شهلا. عسکری، علی. (۱۳۸۷). نقش ورزش و رگه‌های شخصیت در تحول روانی-اجتماعی. روان شناسان ایرانی، ۵(۱۷)، ۵۳-۶۲.
- حمایت طلب، رسول. بزازیان، صدیقه. لحمی، ریحانه. (۱۳۸۲). مقایسه میزان شادکامی و سلامت روانی دانشجویان دختر ورزشکار و غیر ورزشکار دانشگاه پیام نور و تهران. حرکت، ۱۸، ۱۳۱-۱۴۰.
- رضائی نژاد، رضا. (۱۳۸۱). بررسی صفات شخصیتی ورزشکاران مرد رشته‌های گروهی و انفرادی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تربیت مدرس.
- ریوو، جان مارشال (۲۰۰۵)، انگیزش و هیجان، ترجمه یحیی سید محمدی (۱۳۸۵)، انتشارات ارسباران، تهران.
- سپاسی، حسین. نوربخش، پریش. داودی، بابک. (۱۳۸۵). مقایسه نگرش مربیان و ورزشکاران لیگ برتر و غیر برتر در مورد جایگاه مشاور روان شناس ورزش و رابطه آن با موفقیت ورزشی. مجله المپیک، ۱۴(۳)، ۸۰-۷۱.
- شعبانی بهار، غلامرضا، عرفانی، نصرالله، هادی پور، مجتبی. (۱۳۸۵). مقایسه و بررسی ارتباط بین ویژگیهای شخصیتی و میزان پرخاشگری در ورزشکاران مرد رشته‌های منتخب ورزشی شهرستان همدان در سال ۱۳۸۵، ۱۴، ۹۹-۱۱۲.
- علیپور، احمد علی. نوربالا، احمد علی. (۱۳۷۸). بررسی مقدماتی پایایی و روایی پرسشنامه شادکامی آکسفورد در دانشجویان دانشگاههای تهران. اندیشه و رفتار، ۱، ۳۰-۲۳.
- گروسی فرشی، میرتی. (۱۳۸۰). رویکردهای نوین در ارزیابی شخصیت. چاپ اول، نشر دانیال، تبریز.
- گودرزی، محمود. حمایت طلب، رسول. (۱۳۸۶). مقایسه میزان شادکامی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه تهران. حرکت، ۲۵، ۵۲-۴۳.

ب - انگلیسی

- Aidman EV. (2007). Attribute-based Selection for Success: The Role of Personality Attributes in Long-term Predictions of Achievement in Sport. The Journal of the American Board of Sport Psychology. 1, 1-18.
- Argyle M. (2001). The Psychology of Happiness . London: Rutledge.
- Brewer WB. (2009). Sport psychology. Wiley-Blackwell, International Olympic Committee.
- Buss, D. M. (2000). The Evolution of Happiness American Psychologist, 55(1), 15- 23.
- Clark, W., & Harrison, H. (1989). Temperament: A new paradigm for trait psychology, theory and research. New York :Guilford.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Revised NEO Personality Inventory

(NEO-PI-R) and NEO Five Factor Inventory (NEO-FFI) Professional Manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.

- Cox, R. H. (2007). Sport psychology, concepts and fundamental features of extraversion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79,452-468.
- Digman, J. (1990). Personality structure: Emergence of the five factor model. *Annual Review of Psychology*, 41, 417-440.
- Eysenck, H. J. (1977). *Crime and personality*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Feist J., Feist G. 2006. *Theories of personality*. McGraw Hill, New York.
- Fillho, M. G, et al. (2005). Comparison of personality characteristics between high level Brazilian athletes and no athletes. *Journal Revive Sport*, 2(13), 125-133.
- Jarvis M. (2006). *Sport Psychology*. Routledge, London & New York.
- John, O. P., & Srivastava, S. (1999). The Big Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality. Theory and research* (2nd ed., pp. 102-138). New York: Guilford Press.
- MacConville, B. (2003). Revealed: nine ways to find your inner happiness. www.the-costman.co.uk, 126272003.
- McKelvie, J. S., Lemieux, P & Stout D. (2003). Extraversion and Neuroticism in Contact Athletes, No Contact Athletes and Non-athletes: A Research Note. *The online Journal of Sport Psychology*, 5(3), 19-27.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1990). *Personality in adulthood*. New York: Guilford Press.
- Moran, A. P. (2004). *Sport and Exercise Psychology A Critical Introduction*. London and New York, Routledge.
- Robinson, L. (2003). The business of sport. In B. Houlihan(Ed), *Sport and Society a student introduction*, 165-183.
- Tellegen, A. (1985). Structures of mood and personality and their relevance to assessing anxiety with an emphasis on self-report. In A. H. Tuma & J. D. Maser (Eds.), *Anxiety and the anxiety disorders* (pp. 681-706). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Thirlaway, K. Benton, D. (1997). Participation physical activity and cardiovascular fitness have different effects on mental health and mood. *Journal Psychosomatic Research*, 17, 46-51.
- Williams, J. M. & Krane, V. (2001). Characteristics of peak performance. In J. M. Williams(Ed), *applied sport psychology: personal. Growth to peak performance*: 137-147.
- Willie F, et al. (2003). *Narcissism in football player stereotype or reality*. Sport Psychology, New York.